

Spreektekst Brigitte van der Burg (VVD) bij WGO Jeugd 16-11-2015

Voorzitter. Ik sluit me graag aan bij de woorden van collega Kooiman over het gevoel dat ons bekruipt bij wat er in Parijs is gebeurd, zeker ook omdat wij natuurlijk veel met de jeugd doen. Als je ziet hoe jong de daders, maar vooral ook de slachtoffers zijn, slaat je de kou om het hart.

Graag wil ik het tijdens dit wetgevingsoverleg over twee hoofdonderwerpen hebben: de aanpak van kindermishandeling en de decentralisatie van de jeugdzorg. Ik begin bij het eerste. In Nederland wordt in elke klas gemiddeld een kind per jaar mishandeld en sterft gemiddeld een kind per week door mishandeling. Ondanks alle inspanningen en zaken die al goed gaan, missen we nog te veel kinderen die mishandeld worden en daarvan hun hele leven de littekens dragen of het met de dood moeten bekopen. Wat de VVD-fractie betreft, is dit onbestaanbaar. De aanpak van kindermishandeling kan en moet beter. Een veel gehoorde frase is: het kind staat centraal. Ik constateer dat dit in de praktijk te vaak niet het geval is. Zo geeft een deel van de professionals als reden van het niet melden van kindermishandeling op dat zij de vertrouwensrelatie met de ouders niet in gevaar wilden brengen. "En het kind dan?", vraag ik.

Net zo min als de signalering is de monitoring op orde. Veilig Thuis volgt niet hoe het met de veiligheid is gesteld van kinderen bij wie sprake is geweest van mishandeling. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat er veel hermeldingen zijn en dat de mishandeling in de tussentijd gewoon is doorgegaan. Indien hulpverleners mishandeling constateren, worden kinderen vaak nog uit huis geplaatst in plaats van de mishandelende ouder via het tijdelijke huisverbod. Bovendien worden trauma's van jonge slachtoffers van kindermishandeling vaak gebrekkig of, erger nog, helemaal niet behandeld. Dat moet veranderen. Kinderen zijn in deze situatie slachtoffer. Zij moeten kunnen rekenen op bescherming. Mevrouw Kooiman zei daarover ook al iets. Al deze zaken zijn voor mij en de VVD onbestaanbaar. Om die reden heb ik een actieplan opgesteld. Ik doe in mijn plan aanbevelingen om de signalering, bestrijding en behandeling van kindermishandeling te verbeteren. Ik ga zo in op deze drie elementen in het plan. Eerst bied ik dit actieplan voor de aanpak van kindermishandeling aan de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan. De minister, die er niet is, krijgt dit ook, evenals de collega-Kamerleden aan weerszijden van mij en de voorzitter.

Om tot betere signalering te komen, vraagt de VVD-fractie de staatssecretaris om drie zaken.

Ten eerste vragen wij dat de verplichte meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld zodanig wordt aangepast dat melden in stap 5 niet langer vrijblijvend is voor professionals.

Ten tweede vragen wij dat op de locaties waar veel kinderen en/of ouders komen beroepsgroepen worden gestimuleerd of gestimuleerd blijven om zich te scholen of bij te scholen op het herkennen van kindermishandeling en er via onder meer de inspecties op toe te zien dat dit ook daadwerkelijk gebeurt.

Ten derde vragen wij dat er een aanpak wordt ontwikkeld waarbij de signalering van kindermishandeling plaatsvindt op basis van factoren waarvan bewezen is dat ze tot een verhoogd risico op kindermishandeling leiden, en dat daarbij de goede ervaringen met het oude protocol worden betrokken.

Dan kom ik bij de punten om tot een betere bestrijding van kindermishandeling te komen. Mijn fractie vraagt hierin ook drie zaken.

Ten eerste wil zij een verplicht volgsysteem voor kinderen over wier veiligheid Veilig Thuis zorgen heeft. Veilig Thuis moet verantwoordelijk worden gemaakt voor deze monitoring.

Ten tweede moeten er in onveilige situaties voor het kind tijd en rust worden gecreëerd, bijvoorbeeld door de inzet van een tijdelijk huisverbod, maar het kan ook op andere manieren. Zo moet voor het kind, liefst thuis en anders in een pleeggezin, een veilige situatie worden gecreëerd die duurzaam is.

Ten derde wil mijn fractie laten onderzoeken of het invoeren van een artikel in het Wetboek van Strafrecht waarin fysieke mishandeling van een kind strafbaar wordt gesteld, kan bijdragen aan een effectievere en daadkrachtigere bestrijding van kindermishandeling.

Om tot een betere behandeling van kindermishandeling te komen, vraagt de VVD-fractie het kind daadwerkelijk centraal te stellen door bewezen effectievere behandelingen voor kinderen die slachtoffer zijn van kindermishandeling in multidisciplinaire centra aan te bieden.

Ten slotte vraagt de VVD-fractie om kindermishandeling zo veel mogelijk te voorkomen door verdieping van de kennis bij jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen werkzaam bij consultatiebureaus over onveilige hechting en door intensievere screening op een dergelijke problematiek en behandeling ervan. Ook pleit de VVD-fractie ervoor om die te borgen binnen de jeugdgezondheidszorg. Graag ontvang ik op dit hele plan een reactie van de staatssecretaris van VWS.

Een stap in een betere behandeling van slachtoffers van seksueel geweld is gelukkig al gezet. De staatssecretaris geeft in zijn brief aan dat hij zijn toezegging dat de landelijke uitrol en financiering van de centra tegen seksueel geweld geregeld worden, die hij heeft gedaan in het algemeen overleg van 6 oktober jongstleden, gestand doet. De VVD bedankt hem daarvoor. Dat is heel belangrijk, zodat meisjes en vrouwen, maar ook jongens die verkracht zijn, medische zorg krijgen, het bewijs van verkrachting veiliggesteld kan worden, aangifte gedaan kan worden en gemonitord kan worden of het slachtoffer een posttraumatisch stresssyndroom ontwikkelt, zodat tijdige behandeling plaats kan vinden.

Ik ga naar mijn tweede hoofdonderwerp: de stand van zaken bij de decentralisatie van jeugdzorg. Tijdens het wetgevingsoverleg van vorig jaar stonden we aan de vooravond van de overgang van de jeugdhulp en jeugdbescherming naar de gemeenten. Er waren zorgen of gemeenten deze zorg wel tijdig ingekocht zouden hebben. Ook waren er zorgen of de telefoon wel opgenomen zou worden als ouders of kinderen op 1 januari zouden bellen voor ondersteuning of zorg. Kortom, er waren zorgen of er wel jeugdhulp zou zijn voor de kinderen die deze zorg nodig hadden.

Vandaag spreken we, nadat de Jeugdwet zo'n driekwart jaar in werking is getreden, weer met elkaar. In Nederland maken 270.000 jongeren gebruik van deze hulp en lopen er maar liefst 338.000 jeugdhulptrajecten in het eerste halfjaar tot driekwart jaar. Er worden ook meer jongeren geholpen dan voorheen. Uit de onderzoeken, monitors en gesprekken kan geconstateerd worden dat de continuïteit van jeugdhulp en bescherming geborgd is door gemeenten en aanbieders en ook dat ze zaken steeds beter onder de knie krijgen. Dat is bijvoorbeeld het geval bij het met elkaar

samenwerken.

Uit onderzoek van de Kinderombudsman blijkt dat de ouders en kinderen na negen maanden de jeugdhulp en bescherming waarderen met een ruime voldoende. Het is belangrijk om op te merken dat er in dat cijfer 7,4 na negen maanden natuurlijk ook kinderen en ouders zitten die nieuw ingestroomd zijn in 2015. Ook geven ouders en kinderen steeds vaker aan dat ze weten wat ze moeten doen als ze nieuwe hulp nodig hebben, hoewel op dit punt absoluut nog een verdere verbetering nodig is. Ten slotte geven ze aan dat de wijkteams na negen maanden al beter in staat zijn om de regie te voeren dan de Bureaus Jeugdzorg, die dat voorheen deden. Dat vind ik opmerkelijk. Vaak hebben ze ook daadwerkelijk een plan, is er goed geluisterd en werken ze aan duidelijke doelen. Ook kan deze hulp steeds vaker thuis geboden worden.

Dit alles wijst erop dat de overgang rustig geland is en dat de ontwikkelingen in lijn zijn met de hoofddoelen van de Jeugdwet. Dat laat echter onverlet dat er ook zorgen zijn, soms grote zorgen, en dat nu volop ingezet moet worden op de beoogde verandering. Ik ga daar graag nader op in.

Ten eerste. Van 160.000 productcodes naar 400 klinkt heel mooi, maar de echte verandering die nodig is, is inkopen, sturen en rapporteren op uitkomsten door gemeenten. Zo wordt duidelijk wat aanbieders echt doen om een kind effectief te behandelen. Ook nemen dan de administratieve lasten, de bureaucratie, af voor de aanbieders en de gemeenten en kunnen wethouder en raadsleden op hoofdlijnen sturen en controleren. Dan gaan we in plaats van monitoren naar verantwoorden. Ik geef een voorbeeld waar ik tegenaan liep. Trias, een jeugdhulpaanbieder uit het oosten van het land, wordt door de regio Enschede en omgeving ingekocht op basis van productcodes en door de regio West-Overijssel op basis van outcome-resultaat. Trias kan nu al, na driekwart jaar, aangeven dat inkopen op basis van resultaat leidt tot meer en betere jeugdhulp voor dezelfde euro. Uiteraard zijn de administratieve lasten daarbij veel en veel lager. Wil de staatssecretaris dit stimuleren? Het is niet de eerste keer dat ik dat vraag, maar dit punt vraagt elke keer aandacht, zodat mensen dit inzien en niet blijven hangen in de oude methode van inkopen en sturen.

Ten tweede. Ouders, Kinderombudsman en anderen klagen dat gemeenten soms op de stoel van hulpverleners gaan zitten, dat er soms verregaande inzage in dossiers wordt geëist en dat geld soms doorslaggevend is in het aanbod. Ook geeft de Kinderombudsman aan dat er soms bewust niet doorverwezen wordt door jeugdhulpaanbieders. Ik vind dit ernstig. Is de staatssecretaris bereid om deze zaken aan te kaarten bij de VNG en de brancheorganisaties? Is hij bovendien bereid om als dit bewust gebeurt, deze gemeenten of jeugdhulpaanbieders stevig terecht te wijzen? Ik hoor dat graag. Is de staatssecretaris verder bereid om met de VNG werk te maken van het bekendmaken en invullen van de wettelijk geregelde onafhankelijke cliëntondersteuning? Alleen zo kun je namelijk ouders en kinderen in een positie zetten om zelf mee te beslissen over de ondersteuning en de zorg die zij zelf kunnen regelen, en de ondersteuning en zorg die zij nodig hebben van de overheid. Ik krijg graag een toezegging op dit punt. Omdat er dan een vertegenwoordiger bij is die de wet goed kent, voorkom je dat sommige gemeenten buiten de wet treden.

Ten derde. In het voorjaar krijgen wij te horen wat er is gedaan aan de waarheidsvinding en de fouten daarin bij de gecertificeerde instellingen en de Raad voor de Kinderbescherming. Wij hebben het in het vorige AO uitgebreid daarover gehad. Ik heb in de brief gelezen dat de minister in het voorjaar daarop terugkomt. Gezien de ernst hiervan, wil ik de toezegging van de minister dat de Kamer hierover direct begin 2016 wordt bericht. Ook wil ik weten wat er gebeurt om te voorkomen dat instellingen kinderen gesloten plaatsen zonder machtiging van de rechter en welke consequenties eraan zijn of kunnen worden verbonden wanneer dit wel gebeurt. Graag hoor ik hoe voor eens en altijd een eind wordt gemaakt aan deze ernstige praktijken.

Ten vierde. Hoe zit het nu met de uitwisseling van informatie via de Collectieve Opdracht Routeer Voorziening (CORV), het gebruik ervan en de veiligheid van de informatie-uitwisseling? Collega Kooiman vroeg daar ook al naar. Wat is er aan de hand en wat gaat de minister hieraan doen?

Ten vijfde. De bewindslieden van V en J hebben ons laten weten dat er in het voorjaar een nader plan komt voor een andere inrichting van het justitiële stelsel. Ik wacht dat met belangstelling af. Wij hebben uitgebreid hierover gesproken tijdens het AO kortgeleden. Wel wil ik de minister vragen of weekendarrangementen voor jongens die in het weekend wijken op stellen zetten en gezinsopnames die nu door vernieuwende jeugdhulpaanbieders worden aangeboden en door enkele regio's worden ingekocht, in dat kader ook gezien kunnen worden op hun meerwaarde.

Het is altijd een lastige overgang, maar ik wil eindigen met het droeve feit dat veel kinderen in het verleden seksueel misbruikt zijn in jeugdinstanties. De commissie-Samson heeft hier onderzoek naar gedaan. Het gaat om kinderen die ontzettend veel leed is aangedaan, zeker omdat niemand ze geloofde, vrijwel niemand het erkende en zij bij niemand terecht konden. Na zoveel jaren hiermee naar buiten komen is buitengewoon heftig. Ik ben de bewindspersonen dan ook erkentelijk dat zij na mijn vraag hierover de termijn hebben verlengd tot maart 2017 waarin deze slachtoffers zich kunnen melden om erkenning en enige genoegdoening te krijgen voor het leed dat hun is aangedaan.

Verder is het goed dat de commissie-De Winter is gestart met haar onderzoek om na te gaan of kinderen die te maken hebben gehad met zwaar fysiek geweld in jeugdinstanties, net als in de instanties van de katholieke kerk, ook recht gedaan kan worden. De VVD zal dit buitengewoon scherp volgen, omdat ook deze slachtoffers wat mijn fractie betreft na zoveel jaren erkenning verdienen.

Ik zie uit naar de beantwoording door de bewindslieden en in het bijzonder, gegeven ook het laatste punt, naar de reactie op mijn actieplan Aanpak kindermishandeling. Laten wij niet dezelfde fouten maken als in het verleden.